

FIZYKA II

Vitalii Dugaev

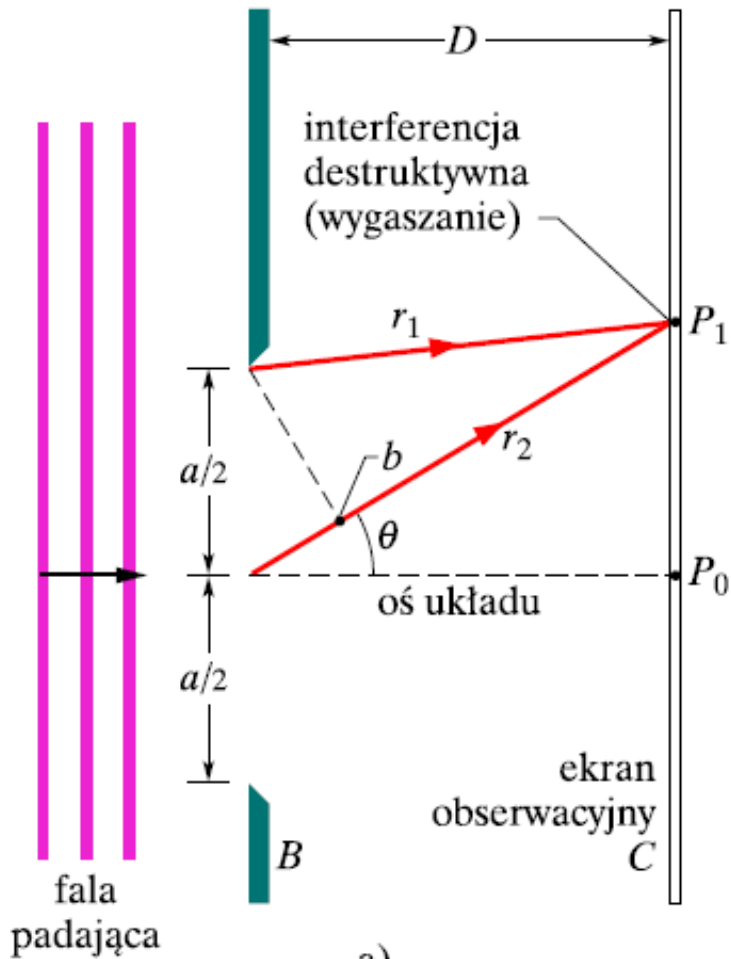
*Katedra Fizyki i Inżynierii Medycznej
Politechnika Rzeszowska*

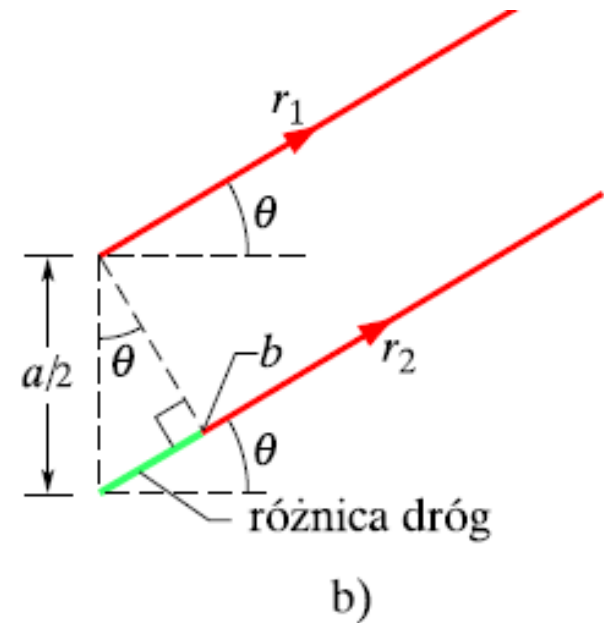
Semestr letni, rok 2017/2018

Dyfrakcja na pojedynczej szczelinie

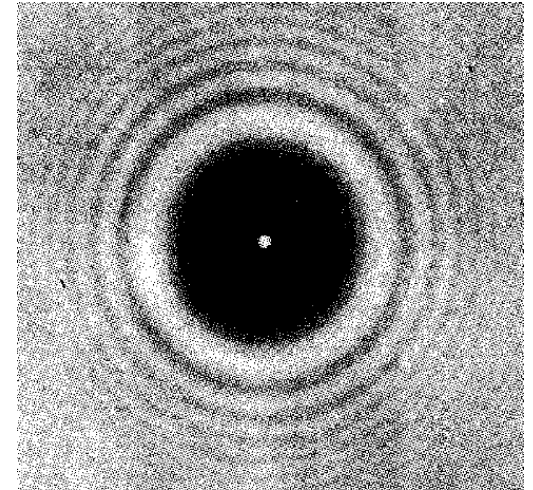
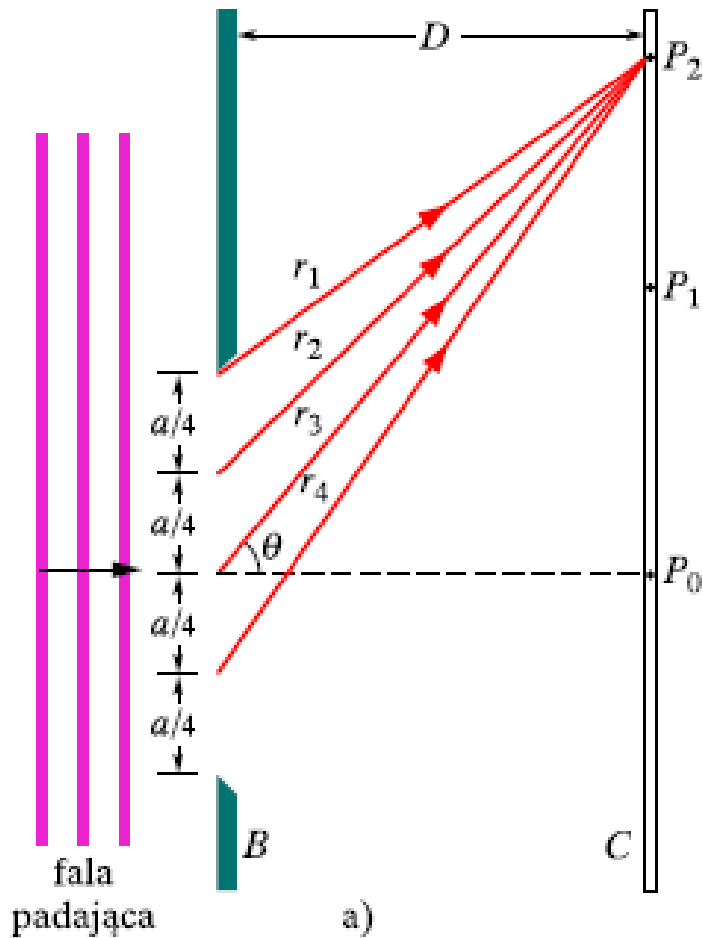

a – szerokość szczeliny
 $D \gg a$

$$\frac{a}{2} \sin \theta = \frac{\lambda}{2}$$

$$a \sin \theta = \lambda \quad (\text{pierwsze minimum})$$

W doświadczeniu nad dyfrakcją na pojedynczej szczelinie ciemne prążki powstają tam, gdzie różnica dróg ($a \sin \theta$) między skrajnymi promieniami wychodzącymi ze szczeliny są równe $\lambda, 2\lambda, 3\lambda, \dots$

Natężenie światła w obrazie interferencyjnym

Fale świetlne z dwóch szczelin:

$$E_1 = E_0 \sin \omega t$$

$$E_2 = E_0 \sin(\omega t + \phi)$$

Amplituda fali $E_1 + E_2$:

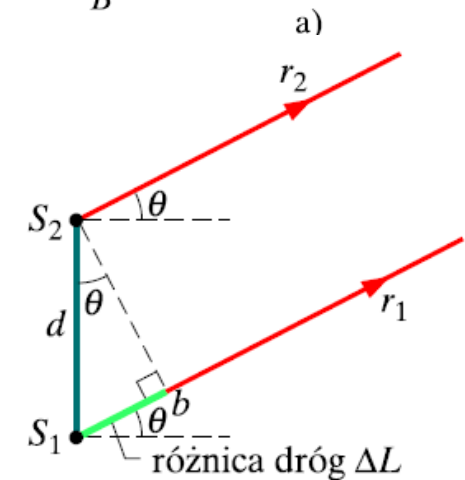
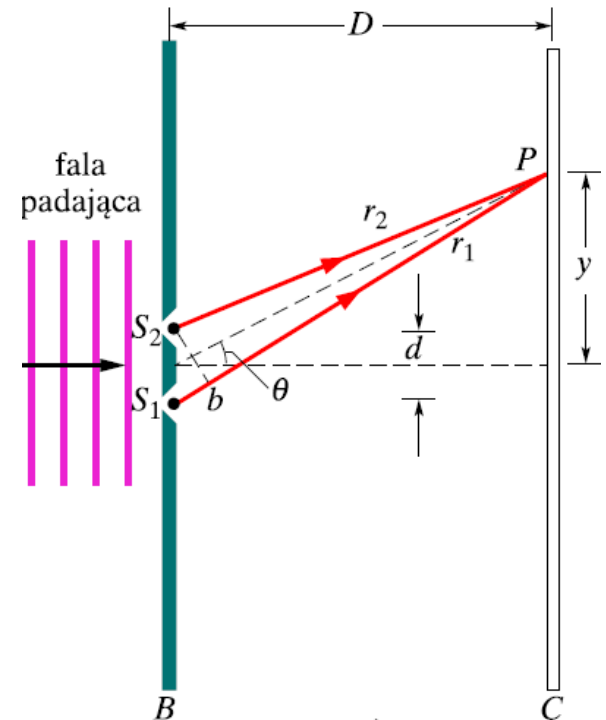
$$E = 2E_0 \cos(\phi/2)$$

Natężenie światła w punkcie P:

$$\frac{I}{I_0} = \frac{E^2}{E_0^2}$$

$$I = 4I_0 \cos^2(\phi/2)$$

$$\phi = \frac{2\pi d}{\lambda} \sin \theta$$

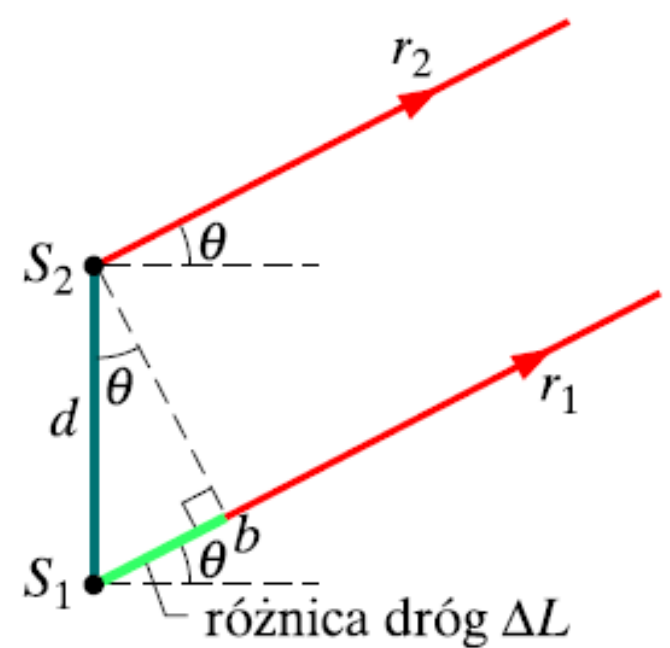

b)

$$\Delta L = d \sin \theta$$

$$\Delta L / \lambda = \phi / 2\pi$$

$$\phi = 2\pi \Delta L / \lambda = 2\pi d \sin \theta / \lambda$$

b)

Maksima natężenia:

$$\frac{1}{2}\phi = m\pi, \quad m = 0, 1, 2, \dots$$

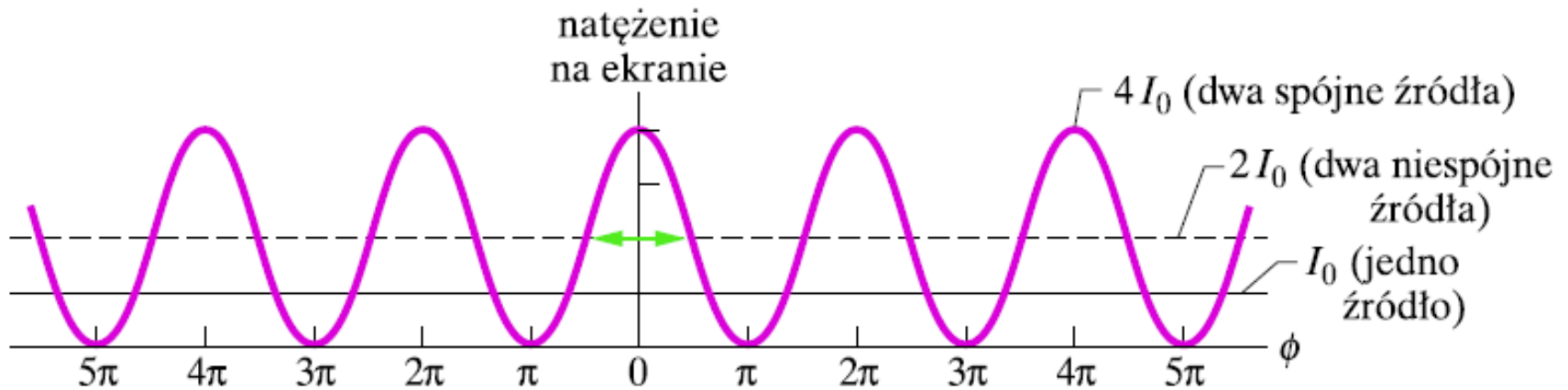
$$d \sin \theta = m\lambda, \quad m = 0, 1, 2, \dots$$

Minima natężenia:

$$\frac{1}{2}\phi = (m + \frac{1}{2})\pi, \quad m = 0, 1, 2, \dots$$

$$d \sin \theta = (m + \frac{1}{2})\lambda, \quad m = 0, 1, 2, \dots$$

Natężenie na ekranie:

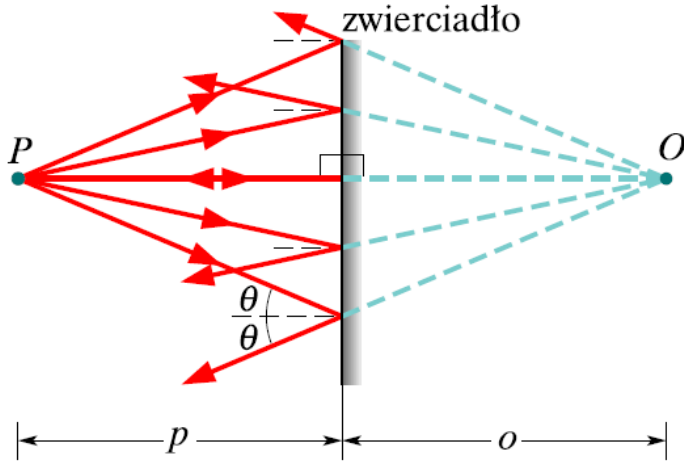

	2	1	0	0	1	2	m (maksima)				
2	1	0	0	1	2	m (minima)					
2,5	2	1,5	1	0,5	0	0,5	1	1,5	2	2,5	$\Delta L/\lambda$

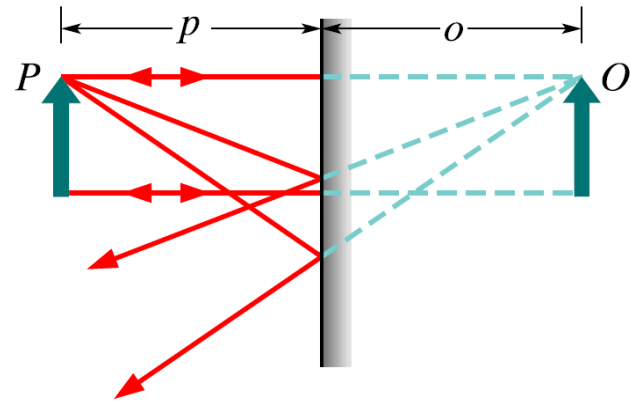
W rzeczywistości trzeba wziąć do uwagi szerokość otworu a , kiedy warunek $a \ll \lambda$ nie jest spełniony

Obrazy

Zwierciadła płaskie

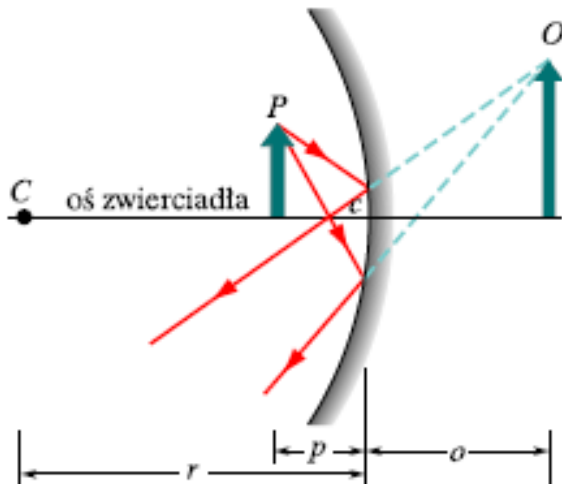

Rozciągnięty przedmiot i jego obraz:

P – przedmiot
 O – obraz

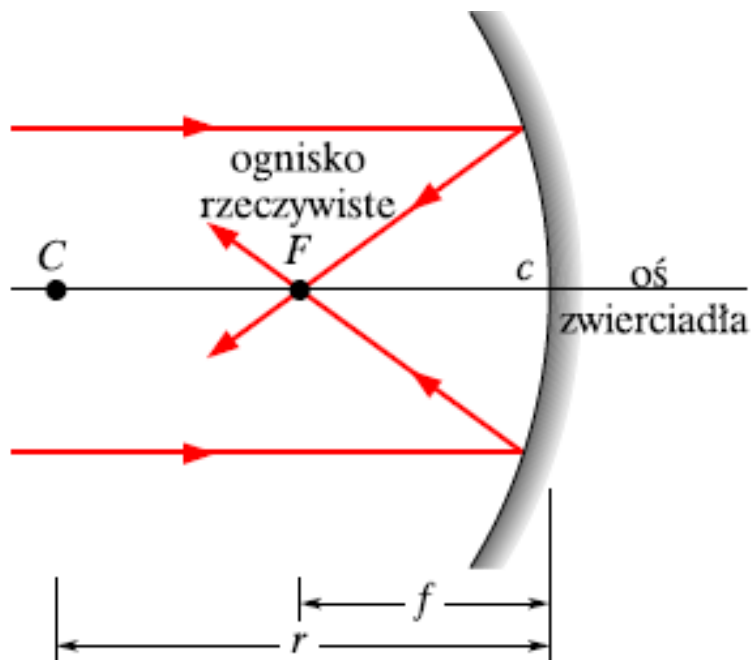
Zwierciadła sferyczne

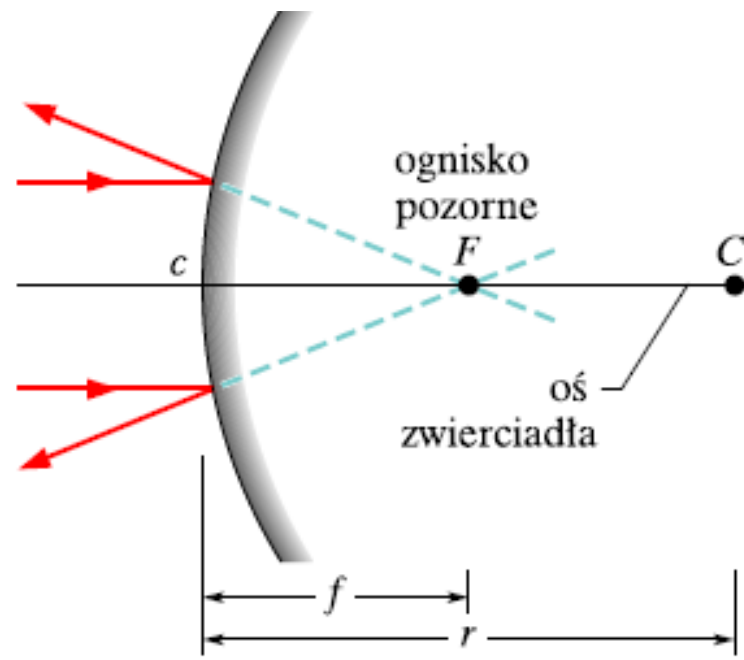
r – promień krzywizny
 C – środek krzywizny

[Film 1](#)
[Film 2](#)

Ogniska zwierciadeł sferycznych

zwierciadło wklęsłe

zwierciadło wypukłe

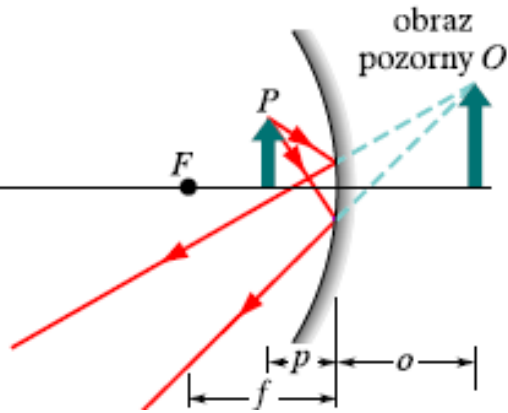
Ogniskowa:

$$f = \frac{1}{2}r$$

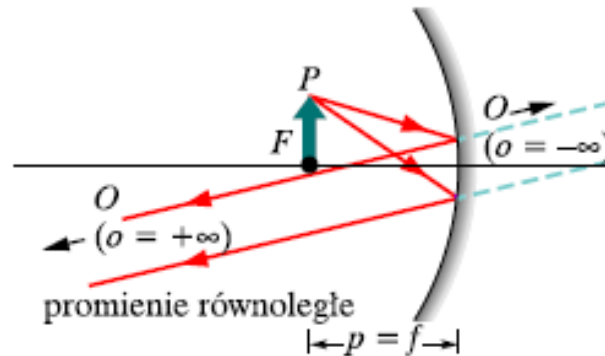

Obrazy wytwarzane przez zwierciadła sferyczne

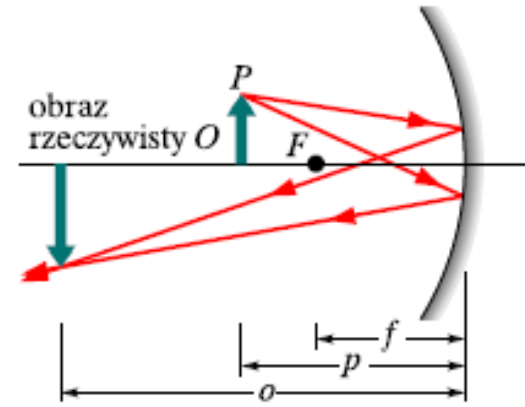
Obrazy rzeczywiste powstają po tej samej stronie zwierciadła, po której znajduje się przedmiot, a obrazy pozorne powstają po jego przeciwnej stronie

Przedmiot między wklęsłym zwierciadłem a ogniskiem

Przedmiot w ognisku

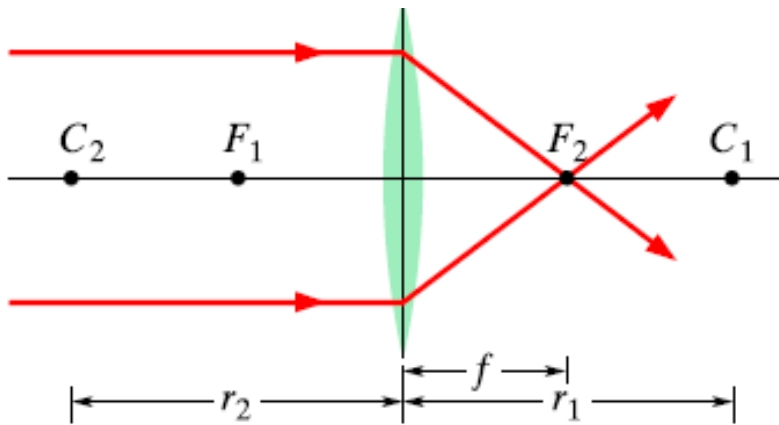
Przedmiot za ogniskiem

$$\frac{1}{p} + \frac{1}{o} = \frac{1}{f}$$

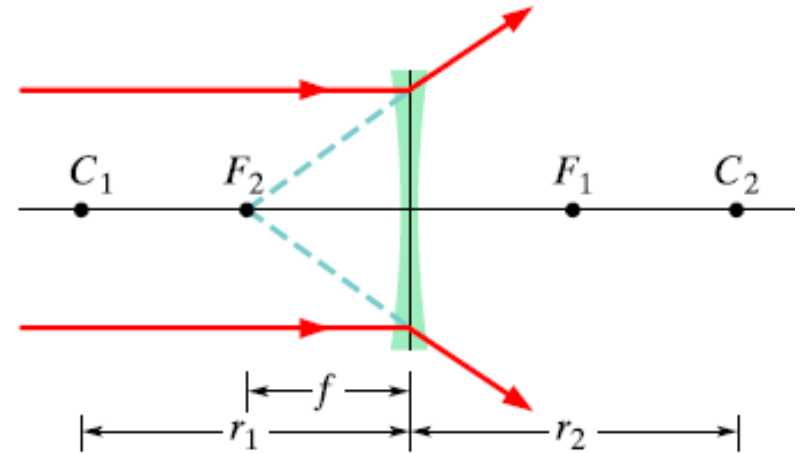
(z zwierciadło sferyczne)

Powiększenie liniowe: $m = -\frac{o}{p}$

Cienki soczewki

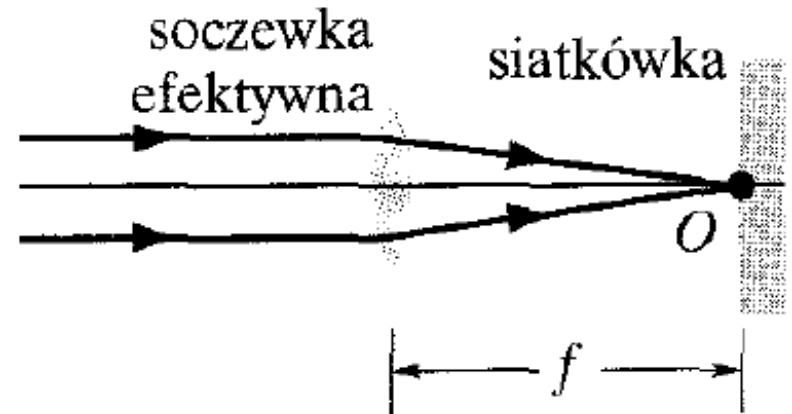
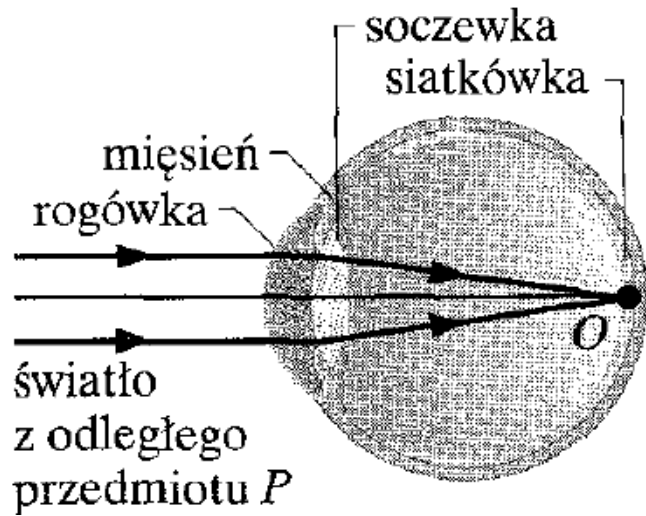

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{p} + \frac{1}{o}$$

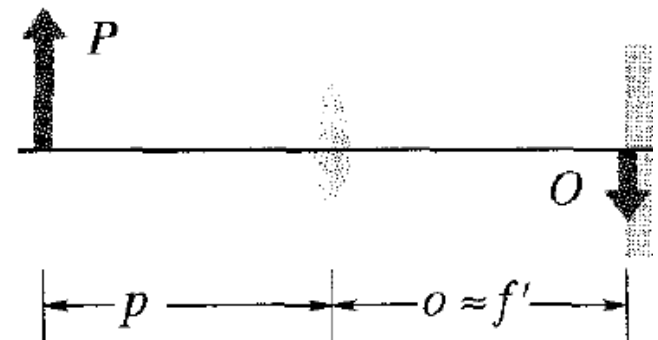
$$\frac{1}{f} = (n - 1) \left(\frac{1}{r_1} - \frac{1}{r_2} \right)$$

Budowa oka ludzkiego

$$\frac{1}{p} + \frac{1}{o} = \frac{1}{f}$$

(wzór soczewkowy Gaussa)

Fizyka kwantowa

Kwant – elementarna porcja. Jest związana z wielkością, która istnieje tylko w pewnych porcjach

Hipoteza Einsteina: światło jest skwantowane (istnieje w elementarnych porcjach – kwantach światła)

Foton – kwant światła

Energia fotonu: $E = h\nu$

Pęd fotonu: $p = \frac{h\nu}{c} = \frac{h}{\lambda}$

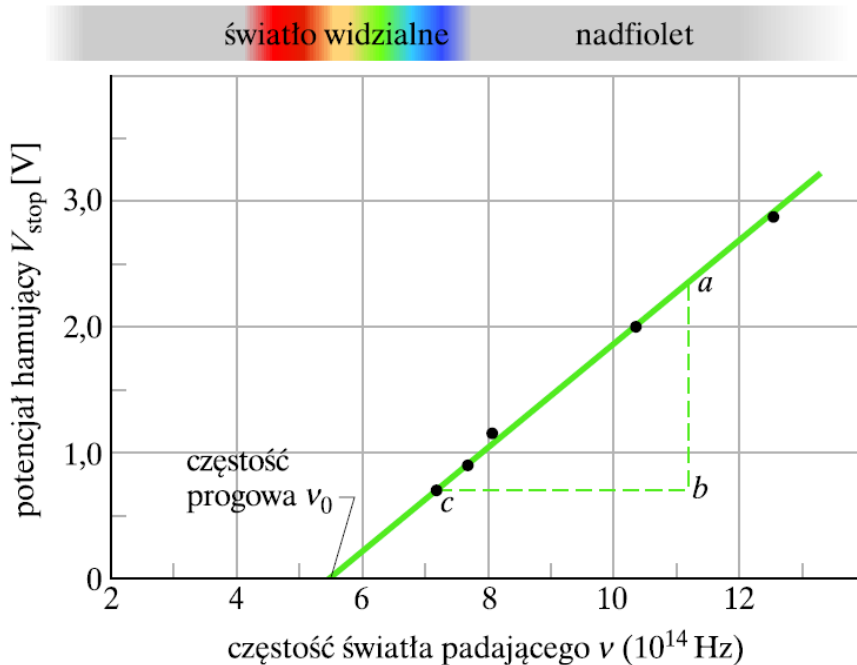
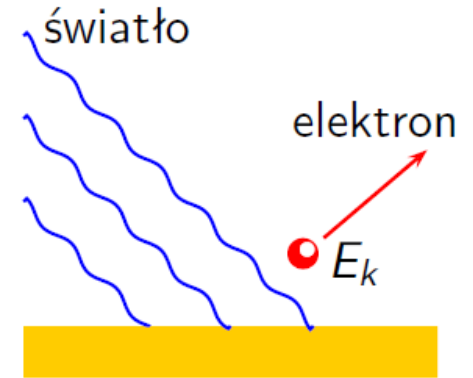
Stała Plancka:

$$h = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s} = 4,14 \cdot 10^{-15} \text{ eV} \cdot \text{s}$$

Zjawisko fotoelektryczne

Eksperyment:

- Kinetyczna energia wybijanych elektronów nie zależy od natężenia światła
- Istnieje zależność energii elektronów od częstotliwości:

Progowa długość fali $\lambda_0 = c/\nu_0$ nie zależy od natężenia światła

Zjawisko fotoelektryczne nie jest zgodne z fizyką klasyczną

$$E_{k \max} = eV_{\text{stop}}$$

Równanie Einsteina

Zachowanie energii w zjawisku fotoelektrycznym:

$$h\nu = E_{k \max} + \Phi$$

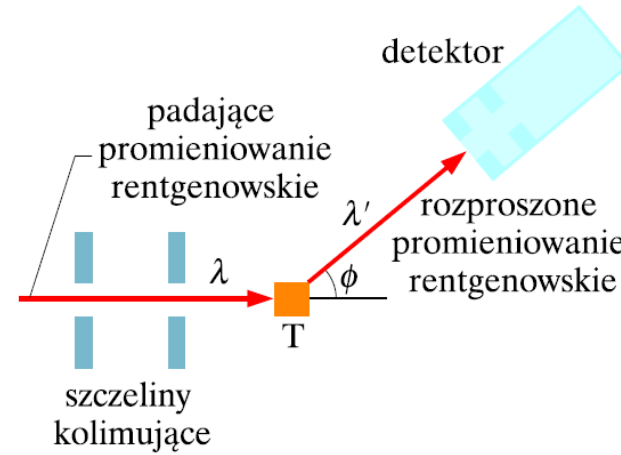
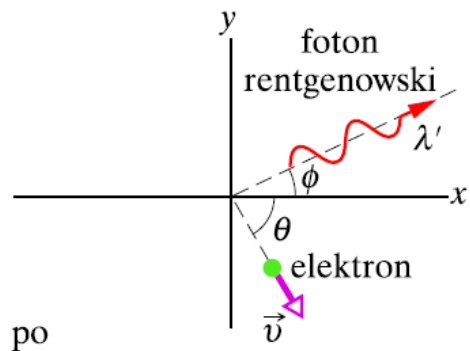
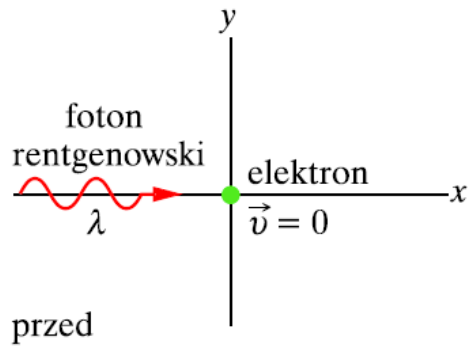
(Einstein, 1905)

Φ – praca wyjścia elektronu

Fizyka kwantowa wyjaśniła zjawisko fotoelektryczne

(nagroda Nobla, 1921)

Pęd fotonu a doświadczenie Comptona

Zachowanie energii i pędu:

$$h\nu = h\nu' + E_k$$

$$\frac{h}{\lambda} = \frac{h}{\lambda'} \cos \phi + \gamma m v \cos \theta$$

$$0 = \frac{h}{\lambda'} \sin \phi + \gamma m v \sin \theta$$

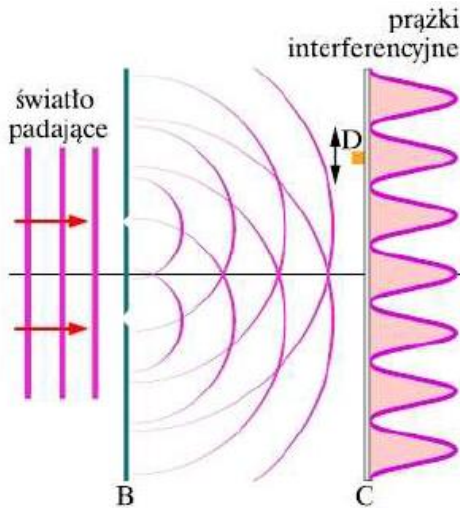
Przesunięcie Comptonowskie zależy od kąta ϕ

$$\Delta\lambda = \frac{h}{mc}(1 - \cos \phi)$$

$$\gamma = \frac{1}{\sqrt{1 - (v/c)^2}}$$

Elektrony i fale materii

Światło jako fala w doświadczeniu Younga:

Światło jako cząstka w doświadczeniu fotoelektrycznym i w rozpraszaniu Comptonowskim

Każda cząstka także jest falą, ale energię i pęd przekazuje w postaci cząstki (L. de Broglie, 1924)

Długość fali de Broglie'a: $\lambda = \frac{h}{p}$

Eksperyment potwierdza dualizm korpuskularno-falowy materii